

OHIKO GOIZA

Unai Mendizabal Lekuona

Zegama

Danba! Atea giltzaz itxi eta arineketan jaitsi ditu eskailerak. Laugarren solairuan bizi da, eta kalera irten denerako, nabaritu du jada ez dituela hogeitaz urte. Hala ere, ez du abiadura mantsotu metroko eskaileretatik barrena; erlojuari begiratu dio behin eta berriro, horrek denbora moteldu eta lanera garaiz iritsiko dela ziurtatuko balu bezala. Txartelaz tornua ireki, zaintza-lanetan dagoen langileari «egun on!» azkar batez kasu egin eta iritsi da trenaren geltokira.

«Kaka zaharra!», esan du ahopean, hamabost minutuz itxaron beharko duela adierazi du-eta sabaitik zintzilik dagoen pantailak. Paretaren kontra jarri da trenaren zain, aurrean duen iragarkian begirada finkatuta, buruan ezer zehatzik erabili barik: besterik gabe, egonean. Halako batean, oroitu da urte-hasieran otu zitzaion egitasmo hartaz; bai, abagune ezin hobearekin dauka egunerokoa idazten hasteko. Laneko motxilatik koaderno eta boligrafo ateratzen hasi orduko, ordea, tuneletik trenaren argia eta zarata nabaritu ditu. Ibilbidearen hasiera du trenak; eta beraz, hutsik dauden eserleku ugarietako bat hautatu eta idazteari ekin dio:

«2018ko otsailaren 24a».

Horixe izan da lehen bi geldialdietan idatzi duen bakarra: ez daki nola hasi. Tira, azken finean goizeko zazpi eta erdiak dira eta logura da... Ez! Zerbait idatzi beharrean dago, bestela ez da sekula hasiko; beti aurkitzen du aitzakiaren bat eginbeharra atzeratzeko. Besterik bururatu ez eta inguruan duena deskribatzen hasi da:

«Gaur ere, ia hutsik dago bagoia. Beti bezala, atzeko atearen ondoko bakarkako eserlekuan eserita nago: eskuinetara, kanpoaldea ikus dezaket leihotik; ezkerretara, atetik sartzen diren bidaiarien aurpegi nekatuak miatu; eta aurrean, bagoi barruan gertatzen diren xehetasun guztiak zehatz-mehatz behatu. Oraingoz, bi pertsona soilik daude ibilgailuan. Lehena, hainbat eserleku inor gabe egon arren, zutik doa atearen ondoko barrari tinko eutsita. Behin baino gehiagotan suertatu izan zait berarekin batera bidaiatzea, eta inoiz ere eserita ez joateko ohitura xelebrea duela dirudi, batek daki zergatik! Laneko arropa zahar zikinak eta ukabil bueltan kiribildutako txaleko horia kontuan izanda, eraikuntzan-edo diharduela esango nuke. Bigarrenak ere zikinak ditu arropak, baina oso bestelako eran. Gaua luzatu zaiola ematen du —egia esanda, gauak sarritan luzatzen zaizkiola dirudi—, alkoholak eragindako lozorro sakonean baitoa, aurrealdeko bi eser-tokiren gainean hala moduz etzanda. Nolakoa izango ote zen umetan gizon utzi hori? Egun-

go haurtxoak bezain polit eta maitatua, seguraski, familiako guztien arreta bereganatzen duen horietakoa. Nola iritsi da oraingo piura hori izatera? Edo agian, txiki-txikitatik edanarekin arazoak zituzten gurasoek hezi zuten... Ez dago jakiterik».

Goibel jartzen hasia da, eta beste zerbaiti buruz pentsatzera behartu du bere burua. Izan ere, tentel hutsa da: zertan ari da horrelako gezurrezko ideiak idazten? Lotsa ematen dio idatzitakoaz pentsatze hutsak. Ondorengo geltokian gelditu da trena, eta ama-alabak igo dira.

«Bost bat urteko neskatoa eta haren ama sartu dira hurrena. Berrogei urte beteak izango dituen emakumeak ongi begiratu du alde batera eta bestera, eta «loti ederrari» begirada mesfidatia eskaini ostean, atzeko aldean esertzea ebatzi du, nigandik bi errenkadara.

—Ama, min egingo al didate? —umeak, urduri.

—Ez, odol-analisia besterik ez da, esan dizut atximurkada txiki baten modukoa dela —amak, ahalik eta isilen, liburutegian baleude bezala.

—Ama, ama, eta zer du hor lo doan gizon horrek? Agian ongi etorriko litzaioke analisia berari ere —iradoki du neskatilak, barre txikia ezkutatu ezin izan duen langileak ere entzuteko moduan.

—Mesedez, e! Isil zaitetz behingoz —ihardetsi dio, zakar, alabaren hitzak denek entzun dituztela ohartu da eta.

Ondorioz, isiltasuna da berriro nagusi, trenaren triki-traka hots baxuak bakarrik eteten du. Haurrak atzera begiratu du, begirada neugan finko jarritz, “zergatik ari ote da heldu xelebre hori koadernoan idazten?”, pentsatuko balu bezala. “Oraindik eskolan al dabil, akaso, letra xehez idaztea ikasi ezinik?”. Ez dio, ordea, itaunik egin amari oraingo honetan.

Trena lurrazalera irtetearekin batera, etxebizitza modernoak ageri dira trenbidearen bi aldeetan, amaitu gabeak batzuk. Hurrengo geltokira heltzean, langileak txaleko horia jantzi eta jaitsi egin da; haren ordezt lagun ugari sartu da».

Jadanik utzi ditu alde batera lotsa eta zalantzak, sartu direnei idazle bohemioa begitandu zaienak, erabat murgilduta dago egunerokoan. Adin eta itxura guztietako gizasemeek hartu dituzte treneko jesarlekuak, iskanbilaren ondorioz gizon mozkorra ere esnatuz. Egunerokoan bidaiariaren xehetasun guztiak ezin argiago adierazita geratu dira, entziklopedia balitz bezala:

«Atearen ondoan dago eserita ikasle gaztea: esku batean, *Giza gorputzeko ehunak* dioen liburuxka; bestean, Red Bull edabea; aurpegian, masusten koloreko begi-zuloak. Unibertsitateko ikaslea, ez dago zalantzarik. Alboan, berriz, hirurogei urtetik gorako moja, gurutzea eskuan duela. Zeharka begiratzen dio gazteari; izan ere, hain du itxura tamalgarria hark, ezen mojak beraren alde otowitz egiteko zorian dagoela dirudien.

Gainontzeko eserlekuetan, atentziorik ematen ez duten pertsonak daude: batzuk, bakar-ka, gaueko txanda egin ostean ospitaletik etxera bidean doan erizain gaztea, esaterako; beste batzuk, taldean, institutura doan mutil-kuadrilla bezala. Azken horiek nork bere mugikorrari itsatsita pasatzen dute denbora gehiena, tarte-ka besteei bideoren bat-edo erakutsiz, barre-algaraka.

Bada, ordea, asiar etniako emakume edadetu bat, lehengo langileak eusten zion barrari eutsita hori ere. Telebistan agertzen diren Tokyo-ko edota Beijingo biztanleek bezala, maskara darama ahoa estaliz. Dirudienez, ez naiz ohartu den bakarra, metro eskasera eserita dagoen agure zaharrak ere nolabaiteko harriduraz begiratzen baitio, odol-analisia egitera zihoan neskak gizon mozkorrari begiratzen zion gisa, begien aurrean duena ulertzea kostatuko balitzaio bezala. Aitortzen dut neuk ere ulergaitza deritzodala maskara-janzte horri: gaixotzeko beldurra izango al du? Edo airearen kalitate txarrak bultzatzen ote du horrela jokatzera? Beharbada, ohitura soila ere izan liteke: jaio-terrian egunero erabiltzen zuen maskara gabe ibiltzea desatsegina gerta dakioke.

Hiriaren erdigunera heltzen ari garen honetan, gizon mozkorra bat-batean altxatu da, begi urdin urtsuak zabal-zabal irekita.

—Entzun, guztiok! —hasi da ozen, bidaia-rien arreta bereganatuz istant batez. Alabaina, gehienek, haren itxura zarpaila ikustean, hiri-

tarrek hain berezkoa duten jarrera hartu dute segundo gutxian: leihotik kanpora edo puntu batera finko begiratzea, ezer gertatzen ari ez den plantak eginez. Nik neuk ere, arlotearen existentziaz jabetu ez banintz bezala jarraitu dut idazten, baina tentagarriegia da ikuskizuna eta, belarria zorroztu dut.

—Badatoz, badatoz... Gureak egin du! 1293. urtean aipatu zuen Nepalgo fraideak...

—Ama, zer esan zuen, ba, fraide horrek? —dirudienez, ez du erabat ulertu isilik egotearen kontua neskatilak. Oraingoan ere, behar baino altuago ari da solasean, eta hiritarren harrizko aurpegi zurrinak deserosotasun-pitzadurek bete dituzte; zer esanik ez amarenak.

—Isilik egoteko, ba, umea! —amak, gorrituta, errietan egin daitekeen tonu okerreanean, amorrutik betetako xuxurlaren tonuan, alegia. Gurasoaren umore txarrak ikaratuta, zintzo-demonio obeditu du agindua!, eta leihotik begira jarri da. Aitzitik, lehen maskaradun kanpotarri begiratzen zion agureak begirada lausoz mozkorraren hitzaldia aditu du, adi-adi.

—Ez iezadazue kasurik egin, ez! —oldartuz, gero eta ozenago—. Ikusiko duzue garaia iristen denean! Beranduegi izango da jada!

Berriro ere, deserosotasuna da nagusi bagoian. Denon mesederako, trena gelditu denean kanporako bidea hartu du profetak, mutil-kuadrillaren ingurutik ohi baino ozenagoa izan den hasperena entzun denean. Guztiz asaldatuta, atea ixten ari ziren bitartean ere

garrasika entzuten zen nasatik gizona: “Egin barre, bai! Beranduegi izango da, beranduegi!”. Geltokia atzean utzi eta segituan lasaitasunezko irribarreak eskaini dizkiote bidaiariak elkarri, aurpegi zurrinak alde batera utzita».

Egunerokoa motxilan sartu du atzera bagoi-koek idazletzat duten horrek, laneko geltokiaren gertutasuna ikusita. Erlojuari begiratu dio berriz, zortziak eta bost dagoeneko! Berandu dabil eta egunerokoari buruzkoak azkar batean joan zaizkio burutik. Erdiguneko geltokian jaitsi eta pauso luzeak eginez abiatu da eskaileretatik gora. Bulegora doan korridorean, alde bietara mahai berdin-berdinen ilara luzeak ditu; lurrera begira joan da ahalik eta bizkorren. Izan ere, iruditzen zaio beirazko horma modernoetatik lankideen aldera begiratzen ez badu, haiek ere ez dutela bera berandu ailegatzen ikusiko, umetan begiak eskuez estaltzean bezala.

Goiz gogorra jasan behar izan du. Lanez lepo dabil; eta hori gutxi balitz, gainbegirale petralla kontu eske joan zaio, ea zergatik iritsi den berandu bulegora. Loarekin deskuidatu dela eta estresatuta dabilela azkenaldian erantzun dio, ez dela ostera gertatuko. «Hala izan dadila», handiuste nazkante hark ihardetsi, iragarkietan ageri diren plastikozko irribarre faltsuen moduko imintzio ezin gogaikarriagoaz lagunduta.

Behin eginbeharrak amaituta, hasi da motxilan gauzak sartzen, kopetilun. Amorruaren amorruez, egunerokoan idatzitako orriei indarrez tira egin eta

zaborrontzira bota ditu, pilota zimurtu gisa. Zer ari ote zen pentsatzen haiek idatzi zituenean? Ez al zen ohartzen laneko arazoez? Nortzat zuen bere burua, Atxagatzat? Uribetzat, akaso? Ez, berak ez du halako izenik, beste gizaki bat gehiago da, besterik ez, uni-bertso mugagabeen higitzen den «puxtarri» urdin hartan. Bagoiko bidaiari haiek guztiak berari iruditu zaizkiona baino ez da bera ere beste pertsonentzat: ordu erdiz tren berean egokitutako ezezaguna. Nasara jaitsi eta trena tunelaren ilunean desagertu ondoren, seguraski inoiz ere ikusiko ez duen jendea. Denak dira euren bizitzaren erdigune, denek dituzte gaindiezinak diruditen oztopoak eta kezka erraldoiak. Denak hain arduratuta eta nahigabetuta, munduaren handitasunarekin alderatuta hutsaren hurrengo izanda...

Baina ez al dira denak bitxiak eta bereziak? Ez al ditu nork bere ezaugarri bereizgarriak, nahiz eta xumeak izan? Horregatik, egunerokoaren orriak zakarrontzitik atera eta motxilan sartu ditu. Berak ere badu zer kontatua, eta hantxe utziko du, gordeta. Horrela, trenaren azken-azkeneko geltokian hanka jartzean, bere bizipenak ez dira galduko iluntasun ziurgabeen. Izan ere, ez al du garaia besteren-gandik bereiziko duen izena eta izana garatzeko?